

Каролін Ламарш

День Пса

Переклад з французької Івана Рябчія

«Далекобійник»

Уривок

Журналістка запропонувала зустрітись у барі. «У такому місці, де ви звикли бувати», — сказала вона. Певно, хотіла надихнутися, відчутти на смак життя далекобійника — і дбайливо перенести його у журнал. Тож я підказав одну придорожню забігайлівку (тоді я ще й гадки не мав, що то буде День Пса, еге ж, іще той знаменний день!). Зрештою, можливо, саме через журналістку потім мені так кортіло, не криючись, плакати перед людьми, які зупинялися через пса...

Я прибув вчасно, а вона трохи запізнилася — що ж, нехай, адже це жінка! Вродлива, до речі, ще молода, років тридцяти, а може й менше, не знаю, я не маю звички вгадувати вік жінок; до того ж, Жермена, поки жила зі мною, здавалася старшою за свій вік — певно, через незмінну сигарету у кутику вуст і фарбоване волоссям (коріння залишалося чорним, а решта була пшеничного, час від часу — рудого кольору, залежно від настрою); моя ж журналістка на вигляд була як жінка, яка стежить за харчуванням і майже ніколи не курить — принаймні не при мені. Я спостерігав за нею, роздивлявся її коротке чорне волосся — вона не витрачалася на фарбування, — її ненав'язливий макіяж, джинси й недбало накинутий піджак від костюма (надто розкішний піджак для цих джинсів), а під ним — звичайна розшита мереживом футболка. Я бачив її очі — вони були також чорні, очі тварини, але не корови чи вівці, ні, значно хижіші, хоч і теплі водночас. Зненацька я відчув, що й за мною спостерігають, і тоді — як завжди у таких випадках — поглянув на себе збоку. Це дуже важливо для поглядів людей і тварин — слід розуміти, хто і як тебе бачить. Особисто мене це збуджує і водночас лякає. Бо як для далекобійника, я надто хирлявий — принаймні, досить далекий від стереотипів. Звісно, я цього не соромлюся, проте іншим від цього лячно; скажімо, Жермена взагалі ніколи не піднімала на мене очей. Дивилася на його псину — ту істоту навіть собакою назвати язик не повернеться; так само деяким чоловікам і жінкам не пасують людські імена. Харциз був ким завгодно, але не псом: перевертнем, джигуном, що переводив усі

статки Жермени на корм і чепурненькі зимові вбрання, на візити до ветеринарів і повідці з дзвониками; він був справжнім прихистком для бліх, яких витрушував на килими і цілісіньку ніч вичісував на нашому ліжку (часом це сухе шкрябання супроводжувало мене й у снах, сповнених вантажівок і автострад; тож зранку я знесилено вивалювався з кабіни, невиспаний, із майже свинцевими ногами, що затекли (усю цілу ніч уві сні я намагався знайти джерело того шкрябання, і не міг, адже Харциз лежав на ліжку, а не в уявній кабіні...)).

Про Жермену журналістці я не розповів, адже Жермена пішла, забравши Харциза й усі заощадження. Так, я згадував дружину й дітей, та оскільки треба було за щось зачепитися (адже уявляти дружину й дітей під хижим тваринним поглядом журналістки — не те саме, що вигадувати їх на папері для журналу), я закотив штанину і показав кісточку, вкриту червоними цятками. «Бачите, це доводить те, що у нашій родині люблять тварин», — заявив я. Журналістка подивилася на мене здивовано, її вії розлетілися, утворивши зірки, тож я, прибравши суворого вигляду, пояснив: «Укуси бліх. У нас повно котів». Котів я вигадав, бо не хотів згадувати Харциза і боявся, що ми відступимо від моєї історії, тож уявив, буцімто у моєї дружини був кіт, ласкавий, як і вона сама, і що у моїх дітей також були коти — по одному на кожного. І я змальовував кожного кота по черзі, виграючи таким чином час на обмірковування образів дітей. Я казав журналістці, що кожен із цих котів заблукав і потрапив до нас випадково, і що всі вони були глибоко вдячні, що їм дозволяли спати на ліжках, потроху забуваючи про попереднє моторошне життя. А від котів — і блохи. Я не став казати, що блохи — єдина згадка про Жермену і що вдома, сідаючи вечеряти чи переглядаючи телевізор, я щоразу відчуваю, як вони в'їдаються в мої ноги.

Той пес із автостради, напевно, ніколи не спав у чиємусь ліжку. Від псів, які сплять у ліжку, не відмовляються. Отже, він спав надворі на підстилці чи в будці. Хтозна, можливо, він жив у заграбованому вольєрі, звідки брехав на перехожих; можливо, то було його єдиним призначенням — обстріхувати перехожих, труїти світ, нібито захищаючи будинок і його власників. Не знаю. Я намагаюсь уявити історію пса до того, як залишили його на автостраді, та марно. Це складніше, ніж вигадати собі життя. Цей пес — це хтось інший, із ким я раніше не знався; однак цей «хтось» мав справжнє життя — не вигадане, а справжнє; певне, саме тому мені не вдається відтворити історію пса до того, як власник його залишив.

«Герр Грассмайр із сином в старовинному екіпажі під час прогулянки засніженими полями...». Це було в журналі «Солодке життя», який я гортав, чекаючи якось на прийом у дантиста. Цілу шпальту було присвячено різдвяній Австрії: як там святкують, ласуючи гарячим вином і пиріжками й заробляючи на прогулянках старовинними екіпажами і на продажі різноманітних різдвяних витребеньок. На фото угорі праворуч пишався сам герр Грассмайр — кремезний, червонощокий, із густими чорними вусами, що плавно переходили у бакенбарди і підкреслювали білину бездоганних зубів. Герр Грассмайр усміхався — такий чепурний у фетровому капелюсі, сірій маринарці з темно-зеленим підкладом і мідними гудзиками; поруч із ним сидів хлопчина — також червонощокий, у сірій маринарці із зеленим підкладом і фетровому капелюсі (завеликому для його голови); хлопець грав на акордеоні. Він роззявляв рота — певно, виводив пісню. Я замислився: цікаво, чим я гірший за герра Грассмайра, який (так було зазначено в підписі під фото) «вправно правив четвіркою коней, поки його син грав на акордеоні»? Авжеж, там було написано саме так: «вправно». Гадаю, подібні означення стосуються тих, кого не виганяли з дому й у кого під боком був, скажімо, таточко з батогом у руці. А тим часом пара від важкого сапу коней піднімався у прозоре небо Тіролю... Якби тато навчив мене грати на акордеоні, або ж якби я хоча б мав змогу співати, сидячи поруч із ним, добре знаючи, що мій спів приваблює клієнтів, — напевно, я не відчував би потреби писати до газет, вигадуючи собі родину. Коли я сиджу у вантажівці посеред автостради, то час від часу згадую герра Грассмайра і його сина. Я жодного разу не думав про свого батька — і не подумаю про нього ніколи, адже це буде одна з найбезглуздіших думок.

«Мадемуазель, — почав я. — Чи краще: мадам?» Журналістка всміхнулась і уточнила: «Мадемуазель». І тут мені варто було б сказати щось на кшталт: «Мадемуазель, я ладен стати вашим відданим охоронцем!». Однак я уявив її — таку вишукану і прекрасну — поруч із хирлявим далекобійником і не сказав нічого, лише подумав: «Мадемуазель, на схилі літ я ладен стати вам опорою...». І я в цьому навіть не сумнівався! Думав, що міг би бути єдиною людиною на світі, яка безперешкодно спостерігала б за появою перших зморшок і кіл під очима, яка милувалася би зблиском срібла у її волоссі; авжеж, саме срібла, бо від слова «сивий» аж морозом всипає. А втім, можна взяти слово «сивизна» — і перед очима одразу постануть

засніжені гірські хребти, і сивокосі жінки миттю повернуть собі свою справжню сутність — неймовірно прекрасних природних перешкод. І все ж «сива жінка» — це звучить досить нечемно. Словом, я міркував про сивизну і німував. А журналістка тим часом терпляче поцікавилася: «Хочете мені про щось розповісти? Ми начебто збиралися поговорити про вашу роботу...». І вона поклала на стіл ручку й блокнот. Тоді я сказав: «Мадемуазель, робота у мене досить самотня». І замовк. Мені здавалося, що до цих слів нічого додати. Тієї ж миті, гадаю, власник пса саджав свого утриманця до автівки, щоби викинути його десь на стоянці обіч автостради. Господар прикріпив лижі до даху авта, запхнув валізи до багажника; перед очима у нього лежав папірець із адресою дівчини, за якою він їхав — він її майже не знав, зустрів у одному барі та й вирішив познайомити із зимовими видами спорту; не дивно, адже в неї був пишний задок або гарні цицьки — щось на кшталт Жермени, білявка, але з добре пофарбованим доглянутим волоссям і справжніми сукнями, що не скидалися на старі лахи. Тож він посадив собаку — туди, куди згодом мала вмести свою жирну дупу дівуля; проте спочатку він простелив на сидінні шмату, яку викинув слідом за псом. А пес усе розумів — вони завжди усе розуміють, і пси, і корови, і коні — а пес тремтів і дивився зі свого господаря, жалісно підвиваючи.

«Самотня... — повторила за мною журналістка, і ручка зависла в повітрі. — Що ви хочете цим сказати? Дорогою вам нікого не трапляється? Ви сам у своїй... кабіні, вірно?». Я сказав, що вона все зрозуміла правильно, та коли ти сам, то можна досхочу поміркувати. Скажімо, про сиві верхівки гір. Вона здивовано зирнула на мене. «Про гори...» — повторив я. «Виходить, одноманітність автостради і самотність вашого фаху наштовхують на думки про гори?». Я ствердно хитнув головою і розповів їй про герра Грассмайра і його сина, що грав на акордеоні; і я не міг відвести очей від смоляно-чорного волосся журналістки, де не було жодного срібного пасма.

І справді, коли довго кермуєш вантажівкою, то перед очима постає стільки цікавого! Часом я навіть не помічаю краєвидів навколо. Дивно, та коли мені здалося, що я побачив пса, то раптом блискавично сяйнуло все, кожна дрібниця, ніби я щойно — на світанні — вирушив у дорогу. Однак була вже п'ята година вечора (це я добре пам'ятаю), березневого вечора, сповненого незбагненно-теплого, ніби молочного сяйва; подібна весняна погода зазвичай огортає все навкруги після тривалої зливи. Небо немов роздивляється землю крізь хмару пилку (однак для пилку

ще зарано), а повітря ж таке чистеньке, з ніжно-білим прозорим серпанком; жодної іншої пори року такого не побачиш! Часом я уявляю, що це молоко струменіє з іще щільно закритих бросток на деревах, немовби сама природа світиться, перш ніж розквітчатись. Хтозна, певно, є цьому явищу й інші причини — скажімо, глід, що квітує на насипу посередині автостради; та навряд чи поодинокі кущики здатні на подібне неземне сяяння. Пригадую, що машин тоді було досить багато, але рух не затримувався, всі витискали до 120 км/год, тож якби пес перебіг автостраду, то катастрофи було б не уникнути. І все ж він таки перебіг автостраду повністю, — хтось мені це сказав, певно, отой ненормальний на ровері. Я не встиг запитати, що зі своїм залізничкам він забув на автостраді; до речі, велосипедист таки примудрився впасти, і тоді сів на узбіччі — його коліно кривавило, а він все повторював: «Він перебіг, він перебіг!». Певно, я дивився тоді в інший бік. Хай там як, а якщо пес і справді перебіг автостраду, то він мав бути страшенно прудким і вертким, і це справді диво, що не трапилося катастрофи.